

HUGO LANDHEER IN DE KUNSTZAAL „DE POORT,”
'S-GRAVENHAGE

't Is begrijpelijk, dat naar de persoonlijke zienswijze van menig normalen schilderijen-liefhebber, deze voorstellingen van landschap, stadsgezicht, kerkinterieur, etc. onzinnig zijn. 't Is echter ook niet sinds vandaag of gister eerst gebleken, dat die zienswijze nog al eens kortzichtig kan wezen! Bovendien moeten we met de kwalificatie: onzinnig en zelfs „verdwaasd” wat omzichtig in 't gebruik zijn.

Iedere kunstuiting functionneert als suggestie, zij 't dan op zeer verschillende wijs. Iedere schepping is ook een waanbeeld en hiervan tevens is er veelsoortigheid, waarmee dus aan de beoordeeling verschillende normen gesteld zijn. We kunnen gelooven in de onwaarschijnlijkheden van Jeroen Bosch als in de klaarblijkelijke natuurgetrouwheid bij oud-hollandsche stillevensschilders.

Het werk van Landheer is suggestief (of moet als zoodanig werken althans) op ongewone wijs, omdat daarin de werkelijkheid in gedaanten gegeven wordt, geheel afwijkend van die, waarin ze ons als wèlbekend verschijnen. We spreken dan van: waanbeelden in misprijzenden, óf, van: visioenen in goedkeurenden zin. Voor den zakelijken zielkundigen vorscher, zijn misschien deze voorstellingen, waarin tegen de wetten der logica in, alles schijnt te tuimelen of scheef en schots van verhoudingen lijkt, als in de expressionistische films van Dr. Calligari, etc, de ontlasting van een obsessie. 't Eenvoudigste echter is het, voor een algemeene aanduiding, deze schilderijen te noemen gerealiseerde droomtafereelen. Echter niet in letterlijken zin genomen, alsof de schilder alleen zijn droomen uitschildert! Toch, in de sfeer van het betrekkelijk onwezenlijke worden we verplaatst, als de zin van die ongewone voorstellingswijze tot ons doordringt. Het zijn dan geen onwaarschijnlijkheden meer, al ligt het waarschijnlijke hier aan de grens van de geheimzinnige en nog geheel onbegrepen wereld van den droom. Maar dan een droom, die in wakenden toestand te beleven kan zijn — wanneer we, zonder er ons rekenschap van te geven (of ons te ontnuchteren) ons herhaaldelijk scheppen droombeelden, die geen.... hersenschimmen zijn. Zooals uit het werk van Landheer (met meer of minder gelukkige voorbeelden evenwel) te demonstreeren zou zijn. Ze zijn in werkelijkheid van suggestieve werking — dat is: ze dragen over als aanneemlijkheden voorstellingen, zooals ze uit een individueel gewaarwordingsleven gewekt zijn. Want in een wel verwijderd, maar niettemin innerlijk verband, staan deze naar het hallucinaire zweemende verbeeldingen met de werkelijkheid.

W. St.